

6. Макаренко А. С. На крутых путях педагогики / А. С. Макаренко // Полное собрание сочинений : в 5 т. – Равенсбург-Штутгарт, 1981. – 293 с. – (На немецком языке).
7. Макаренко А. С. Педагоги пожимают плечами / А. С. Макаренко // Переписка с М. Горьким и другие труды. – Рим, 1968. – 210 с. – (На итальянском языке).
8. Окса Н. Н. Психологические и педагогические технологии в 20 гг. XX века / Н. Н. Окса // Психологические и педагогические технологии в 20 гг. XX века : Рукописные материалы. – М., 1995. – С. 15–16.
9. Прокопенко В. Н. Методы убеждения в школе и советской педагогике 20 гг. / В. Н. Прокопенко // Советская педагогика. – 1986. – № 9. – С. 98.
10. Хиллиг Х. Макаренковская Колония им. М. Горького. Лаборатория и сцена педагогического дела / Г. Хиллиг // Неизданные материалы. – Марбург, 2002. – С. 12 – (На немецком языке).

РЕЗЮМЕ

Меттіні Еміліано. Технологія паралельної дії в системі А. С. Макаренка.

Метою статті є вивчення теми виховання особистості в педагогічній системі А. С. Макаренка. Такий підхід, як технологія паралельної дії дозволяє особистості розвивати власний творчий потенціал та розкрити їй шлях до справжньої ресоціалізації в межах нового сучасного гуманізму.

Ключові слова: педологія, рефлексологія, парна педагогіка, колектив, колективізм, педагогічна система, суспільство.

SUMMARY

Mettini Emiliano. Anthropological philosophy in the A. S. Makarenko' works: a key to answer to the question of the formation of the personality.

Our article sets itself as a goal to examine the theme of the education of the personality in the A. S. Makarenko's pedagogical system. This approach such as the technology of the parallel influence gives the personality the chance to develop its creative potential and find the way to a real resocialization within the bound of a for a new and more mature humanism.

Key words: paedology, reflexology, twin pedagogic, collective, collectivism, pedagogical, society.

УДК 37.013.

В. А. Смирнов

Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

АНСКУЛІНГ У КОНТЕКСТІ НОВІТНЬОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті проблема анскулінгу розглянута, виходячи з розуміння інформації як фундаментальної основи педагогіки. У контексті інформаційної педагогіки показано, що анскулінг є одним із можливих варіантів керування інформаційними потоками в освітньому просторі.

Ключові слова: інформаційна педагогіка, інформаційні потоки, культурація, соціалізація, наuczіння, освітній простір, радянська школа, анскулінг.

*Педагог должен быть знаком и со стихийными процессами,
и с процессами широкой педагогики.*

А. В. Луначарский (1875–1933),
организатор образования, академик АН СССР

Постановка проблеми. У монографічному дослідженні [13] і у працях останніх років [14, 15] В. А. Смирнов запропонував концептуально-структурну схему педагогіки XXI століття. Автор показує, що освіта включає три взаємопов'язані види діяльності: навчіння (формування монодисциплінарного і полідисциплінарного знання), соціалізацію і культурацію. Усе розмаїття педагогічних явищ організується у цілісність завдяки фундаментальній основі педагогіки – інформації. Фундаментальність інформації як наукової категорії впливає із сучасного розуміння природи зв'язків і взаємодій у системі «людина – життєве середовище», втіленому професором Юрієм Куражковським (1923–2007) у формулу закону життя: «Життя може існувати тільки завдяки руху через живе тіло потоків речовини, енергії й інформації». Інформація, так само як і енергія, існує у всіх сферах і фрагментах світобудови і є характеристикою всіх матеріальних і віртуальних систем. Вона становить об'єктивну характеристику розмаїтості, неоднорідності розподілу матерії у просторі й часі, нерівномірності протікання процесів на всіх рівнях руху й еволюції у світобудові. Опанування інформації – основне завдання освіти. Притаманне сучасному інформаційному суспільству лавиноподібне зростання обсягів інформації і швидкості її поширення спричинило появу поняття інформаційних потоків [2]. Відбулося й певне переосмислення самого поняття інформації, особливо з огляду на його взаємозв'язок із поняттям «знання». Твердження «перетворення інформації у знання», яке раніше часто вживалося у теорії штучного інтелекту й згодом майже вийшло з обігу, сьогодні знову опинилося у центрі уваги. І це цілком зрозуміло. Потік даних (інформаційний потік), яким би інтенсивним він не був, не може автоматично перетворитися у знання. Крім того, як афористично підмітив свого часу академік, психолог Олексій Леонтьєв (1903–1979), «надлишок інформації призводить до занепадання людської душі».

Аналіз актуальних досліджень. З кожним роком на людину обрушується дедалі більше широкодоступної інформації, і нам починає дошкуляти інформаційна перенасиченість, особливо інформація непотрібна, даремна, паразитна. Водночас ми дедалі більше усвідомлюємо нестачу знань. Очевидно, що знання не є і не можуть бути тим самим, чим є інформація, вони не можуть бути навіть формою інформації. Знаннями не можна керувати так само, як ми робимо це з інформацією. Скажімо, інформацію можна обробляти практично, незважаючи на її зміст, але із знаннями так робити ніяк не можна. Загалом проблема утворення знань з інформаційних потоків є самостійною

проблемою, яка потребує окремого і ґрунтовного вивчення. Навіть поверхове осмислення зв'язку «інформація \leftrightarrow знання» вказує на те, що знання є такою собі надбудовою над інформаційними потоками, своєрідним згущенням інформації. Його поява є наслідком когезії між певними інформаційними елементами (даними). При цьому інформаційні дані є своєрідним «субстратом знань» (від латин. *substratum* – *основа, фундамент*), їх *materia prima*. Що ми маємо на увазі, коли говоримо, що людина щось знає або ж володіє знаннями? Ми вважаємо, що вона здатна до координованих дій, спрямованих на досягнення певних цілей або на вирішення певних задач. Координовані дії – це перевірка на володіння знаннями. Знання ж без дій залишаються лише відомостями (інформацією). Навіть на побутовому рівні ми усвідомлюємо різницю між володінням інформацією й опануванням знаннями: далеко не кожен колекціонер кулінарних рецептів є вправним поваром.

Основне завдання сучасного вчителя – ефективно керувати інформаційними потоками, наявними в освітньому середовищі. Правильно сконструювавши в освітньому просторі навчальну ситуацію, сучасний учитель адаптує і скеровує на свого учня зовнішні інформаційні потоки, згуртовані у принаймні чотири основні групи: (1) з боку ноосфери у ракурсі її інформаційних можливостей; (2–3) з боку соціуму, (4) з боку культури (рис. 1).

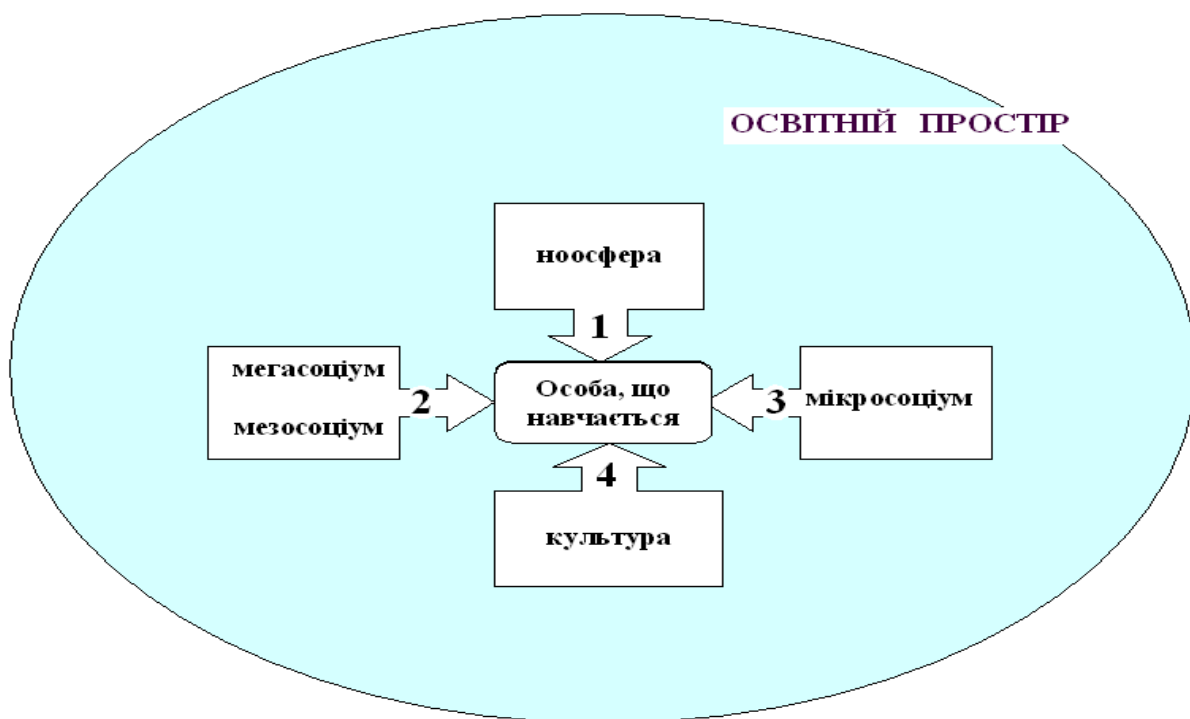
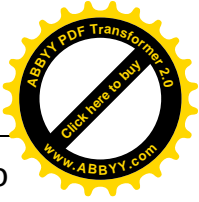
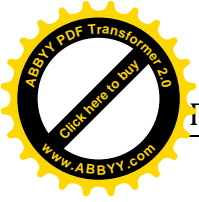

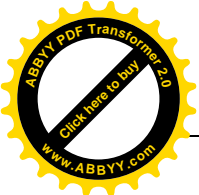
Рис. 1. Інформаційні потоки у навчальній ситуації

Його учень відкривається світові, опиняється у центрі широкого процесу інформаційної взаємодії з навколишнім природним, соціальним і культурним середовищами. Інформаційна ємність глобального освітнього простру оцінюється в $1 \cdot 10^{136}$ біт. Натомість ЦНС людини (індивіда), у якій міститься інформація, отримана шляхом навчання і накопичення життєвого досвіду, за найоптимістичнішими оцінками має ємність не більше ніж 10^{13} біт. Очевидно, що жодні традиційні педагогічні технології не здатні суттєво змінити це співвідношення за рахунок розширення обсягів сприйнятої людиною інформації.

Незважаючи на те, що феномен освіти є явищем глобально-еволюційного масштабу, на сучасному етапі розвитку людства він значною мірою звужується до трансляції готового знання у спеціальних освітянських установах (із властивими їм «знанневим» і «компетентісним» підходами). При цьому досвід, що його набуває людина у навчальних закладах, часто відривається від реальних запитів і потреб. У межах знаннєвої парадигми, що дісталася нам у спадок від індустріального суспільства, до змісту освіти і критеріїв освіченості продовжують застосовуватися застарілі конвенціональні вимоги, коли адміністратори від освіти «домовляються» про те, який обсяг знань, умінь, навичок, оцінних суджень варто вважати еталонним, які поведінкові стандарти слід вважати нормою тощо. Як наслідок, ми виявляємося «безпомічними у трансляції й перетворенні цінностей духовних, у формуванні й збагаченні цінностей ментальних, у реалізації своїх, за кінцевим рахунком головних, культурутворюючих і менталеутворюючих функцій...» [3].

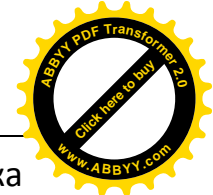
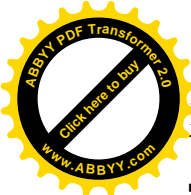
Специфіка розбудованої освітянської галузі є такою, що сьогодні практично будь-який чиновник «знає», чого і як «треба» вчити, якою саме «має бути» система освіти. Адміністрування в освіті стало настільки звичним і зручним для багатьох поколінь педагогів, що вони давно не помічають катастрофічного інформаційно-інтелектуального відставання освіти від буття. Більше того, значна частина філософів освіти вважає, що відставання свідомості від буття є однією із закономірностей соціального життя. Водночас створюється ілюзія щодо «технологічності» освіти, мовляв, людина, здобуваючи інформацію про навколишній світ, не може покладатися на свої природні здібності, для набування знань їй неодмінно потрібен універсальний посередник, ретранслятор. Почасти ми забуваємо, що найдосконаліший перетворювач ослаблює інформаційні сигнали, вони загасають, перекручуються. Тож виникає небезпечна ситуація, коли навіть навчена людина опиняється у світі симулякрів, умовному світі копій, що не мають оригіналу (за Ж. Бодрійяром).

Мета статті – розглянути проблеми освіти й анскулінгу як проблеми керування інформаційними потоками в освітньому просторі та інтеріоризації наявних у ньому інформації і знань.

Виклад основного матеріалу. Характеризуючи стан речей у національній системі освіти початку XXI століття, президент НАПН України Василь Кремень зазначає, що «...в основному в нас збереглася освіта індустріального періоду виробництва. Збереглася освіта авторитарного суспільства з відповідними суспільними відносинами і вимогами до людини. Залишилося багато інших речей, недоліків, характеристик, які були властиві нашому суспільству в попередні десятиліття, навіть століття <...> ...шануючи і поважаючи досягнуте, треба говорити постійно про необхідність змін, про необхідність модернізації. Ми повинні налаштувати на це вчителя» [4]. Проте, що далі розмов і налаштувань ми не просунулися, говорить колишній директор Українського центру оцінювання якості освіти Ігор Лікарчук. На його думку, «українська освіта знаходиться у стані колапсу» [6]. Думку авторитетного фахівця поділяє більшість співгромадян. За результатами всесвітнього опитування Американського інституту громадської думки Дж. Геллапа, кількість задоволених системою освіти в Україні становить 38%, тоді як у Білорусі – 52%, Російській Федерації – 42%, Німеччині – 59%, США – 70%. Схожі результати оприлюднюють й українські соціологи. Так, за даними Інституту Горшеніна (серпень 2010 р.), якість освіти, що її надає сучасна українська школа, понад третина (34,4%) громадян України оцінюють на «трійку», а кожний п'ятий (20,2%) – на «двійку». Іншими словами, більше половини українських громадян вимагають докорінних змін в освітній галузі.

Як слушно зазначає академік В. Кремень, «процеси, які відбуваються в освіті, так чи інакше віддзеркалюють те, що відбувалося і відбувається в суспільстві в цілому...» [4, 3]. Революційний характер перетворень в українському суспільстві мимоволі підштовхує до їх порівнянь з революційними подіями початку XX століття. То були часи, коли активно заохочувалися будь-які кроки, спрямовані на руйнування старої системи освіти, яка вважалася непридатною для еволюційних змін. Як пише дослідник історії освіти М. В. Богуславський, «у Наркомосвіти споконвічно освітньої політики не було. Все зводилося до кількох висловлень Маркса, окремих декларацій Леніна та робіт представників німецької соціал-демократії. Тому в основу освітньої політики були спочатку покладені три основних джерела: відповідні декрети й проекти епохи Великої французької революції, документи, підготовлені Комітетом з освіти Тимчасового уряду, та книга Блонського «Трудова школа». Головною

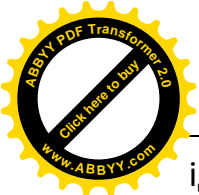
домінантою 1918–1919 р. став курс на руйнування старої школи, яка сприймалася винятково негативно – як школа зубріння, насильства, придушення дитячої особистості» [1, 2–3].

Керівництво Наркомосвіти на чолі з Анатолієм Луначарським виходило з того, що «пролетарська революція висувала невідкладне завдання революціонізувати педагогіку...», відповідно до «...загальних шляхів, загальних завдань, що ...впливали з положень партійної програми і задач революції» [10, 12]. Показово, що революціонування педагогіки відбувалося, навіть не зважаючи на те, що система освіти на тривалий час була практично позбавлена державної фінансової підтримки [8].

Школа перших років радянської влади була проголошена як «трудова». Було зліквідоване викладання навчальних дисциплін як окремих предметів¹. Вивчення явищ розглядалося не як мета навчання, а як привід «до вироблення звички до синтетичного й моністичного підходу до спостережуваних явищ» [10, 28]. Навчання організовувалося таким чином, щоб «кожне завдання було зрозуміло й цікаво учням, щоб результат його був приємний їм усім, і робота з його виконання захопила весь колектив», при цьому передбачалася «можливість розподілу завдання не тільки в межах однієї вікової групи, але й між усіма групами школи, відповідно до віку і розвитку дітей» [11, 28].

Досить швидко школа перетворилася на фестиваль концепцій та екстравагантних методик, де головне місце посідали елліністичні ідеали – різні мистецтва і спорт, а екзамени і домашні завдання скасувалися як пережиток, – де навчання суцільно й систематично підмінювалося суспільно-корисною діяльністю. Організація навчання через вивчення «природи, трудової діяльності людей, суспільного укладу життя» зберігалася аж до кінця 20-х років ХХ ст. Лише у другій половині 20-х років «була частково повернена предметна система викладання за збереження загального трудового характеру школи» [16, 3]. Проте головні цілі радянської школи так назавжди і залишилися спрямованими не на оволодіння знаннями й інтелектуальний розвиток особистості, а на формування вмінь і навичок, потрібних у повсякденному житті пересічному громадянину в державі з низьким рівнем освіченості. Один з апологетів радянської школи Б. А. Плюснін-Кронін, із властивою для того часу безапеляційністю, так висловлює вичерпну точку зору партійних

¹ У першому виданні програм ГУСа (1923–1924 рр.) передбачалося, що викладання здійснюватиметься відповідно до трьох блоків: природа, трудова діяльність людей, суспільний уклад життя, кожен з яких «ділився» на три колонки, у центральній з яких фіксувалася комплексна тема року, ознайомлення з якою вважалося основним, а в бічних колонках зазначалися «супутні, конкретизуючі» теми.

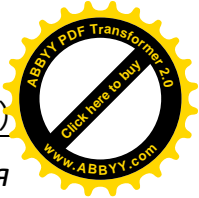
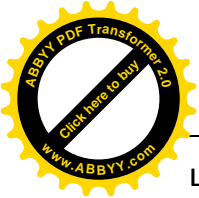

ідеологів освіти: «Настав час лишити байки про самоцінність особистості, про самоцільність виховання. Особистість цінна настільки, наскільки вона потрібна й корисна людському колективу, що йде до прогресу й удосконалення життя. Виховання є знаряддям, за допомогою якого організоване суспільство готує необхідних йому Працівників. ... Ні про яку абсолютну свободу школи не може бути мови. Весь її напрямок і зміст визначається: 1) цільовими приреченнями держави; 2) життям-буттям, що впливає на неї з усіх боків» [9, 3]. Дещо коректніше, але так само безкомпромісно висловлюється з цього приводу А. В. Луначарський: «Ми не можемо виробляти інтелігентів літератури, як це робила колись середня школа..., ми не тільки повинні піклуватися про те, щоб навчальні предмети сприймалися через працю, але треба навчити дітей самої праці» [7, 17].

Як не дивно, але й нині сучасна шкільна освіта спрямована передусім на підготовку дітей до діяльності в ролі типових виконавців. Системне і самостійне мислення, творчість, спроможність робити правильні вибори школою не заохочуються. Крім того, спостерігається тенденція до дедалі вужчої і ранньої спеціалізації, тоді як проблеми, пов'язані із загальним кругозором, із правильним розумінням глобальних процесів витісняються на периферію масової освітньої діяльності. І при цьому питання щодо самого існування школи як державної інституції на порядку денному суспільства ХХІ століття не стоїть, як не було його у постреволюційному суспільстві ХХ століття. Тоді це пояснювалося ідеологічними причинами і було пов'язано з планомірним і доцільним вихованням молоді у дусі комунізму. Так, заступник А. В. Луначарського по Наркомосвіті Н. К. Крупська зазначала: «...Комунізм передбачає планомірну раціональну організацію виробництва. Не повинна пропадати жодна сила, жодне дарування. Раціональне використання сил передбачає й планомірне, доцільне виховання» [5, 30]. Революціонери, мабуть, навіть не замислювалися над тим, що у численних традиційних культурах шкіл узагалі не існувало, а діти розвивалися, спостерігаючи за дорослими і наслідуючи їх в ігровій формі. І нині у ХХІ столітті, революційні зміни в суспільстві не привели навіть до постановки питання щодо розробки схем навчання дітей у вільному режимі, оминаючи офіційні шкільні програми. Можна припустити, що для радянської влади домашнє виховання і навчання були неприйнятними як атрибути дворянських чи буржуазних сімей (у ХVІІІ–ХІХ ст. гувернантки і гувернери (з фр. *gouvernante*, *gouverneur*, від *gouverner* – «керувати», «управляти») були чи не у кожній багатій родині Росії). Але ж тепер ситуація докорінно змінилася. Відсутність

заздалегідь спланованої програми навчання розвинулася у спеціальний метод – анскулінг (unschooling). Як науковий термін анскулінг з'явився у 1977 році. Першим його вжив і ввів в обіг американський учитель і дослідник Джон Холт (1923–1985) у своєму журналі «Ростемо без школи» (Growing Without Schooling). Відтоді інтерес до праць Дж. Холта постійно зростає, а сукупний тираж найзнаменитішої його книжки «How children fail» («Чому діти погано вчаться») давно перевищив мільйон. Анскулінг часто називають природним навчанням (natural learning) або освітою, що її визначає сама дитина, побудованою на інтересах дитини (child-led education, interest-led education). Утім анскулінг зовсім не означає, що дитину нічого не вчать. Під час анскулінгу дитину не вчать на шкільний манер, по заздалегідь відомій дорослим програмі й наперед визначеному набору знань. Анскулінг ураховує, що дітям властива допитливість і що вони хочуть учитися. Анскулінг є актуальним, бо він указує на існування численних можливостей навчитися, їх набагато більше і вони можуть бути ефективнішими, ніж навчання, що пропонується традиційною школою. Будь-який спонтанний практичний досвід, набутий дитиною у повсякденності в контексті соціальної взаємодії є для неї навчаючим. Тому анскулери справедливо вказують на низьку ефективність використання дитячого часу у «школах-фабриках», де практикується однаковий підхід до всіх учнів, де від дітей вимагають однакових знань, умінь і навичок, які до того ж мають бути засвоєні за однаковий час. При цьому індивідуальні пізнавальні інтереси дітей, їх індивідуальні особливості у багатьох випадках просто ігноруються. Натомість, як зазначав Джон Холт, в анскулінгу не існує наперед визначеного обсягу і складу знань, що їх повинна мати дитина, або якими вона має оволодіти. Анскулінг будується на використанні у навчанні реальних ситуацій, і навчання дітей базується на тих інтересах, які є актуальними для дитини на момент навчання. Звісно, дитина-анскулер може користуватися підручниками чи відвідувати якісь класи, але це не буде основою її освіти. Філософія анскулінгу полягає в тому, що дитина сама шукає смисл у речах, що її оточують. Коли ми починаємо вчити дитину тому, про що вона сама нас не просила, ми тим самим висловлюємо їй свою недовіру, говоримо, що вона недостатньо кмітлива і розумна, щоб навчитися цього самотужки.

З точки зору інформаційної педагогіки, анскулінг є одним із можливих варіантів розподілу інформаційних потоків, скерованих на учня (рис. 1). Традиційна школа зазвичай зосереджує увагу на інформаційному потоці 1, що відповідає за формування дисциплінарного знання. При

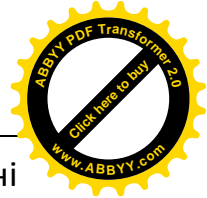
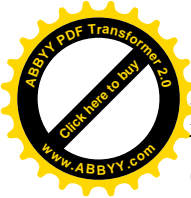

цьому спостерігається закон наступності [15]: *дисциплінарне знання формується [школою] поступово і послідовно*. Соціалізація і культурація виступають у такому випадку як процеси, підпорядковані навчінню. Але інформація пронизує всі складові частини й елементи життєвого середовища людини. Вона характеризує як кількісну, так і якісну сторону Всесвіту, дозволяючи зрозуміти способи, міру й наповненість не тільки природних, а й соціальних процесів, усвідомити перспективу їх розгортання, обсяг і глибину. Анскулінг надає пріоритетного значення інформаційному потоку 4, дія якого регулюється третім законом² інформаційної педагогіки [14; 15], законом наслідування культури (законом культурації): *знання набуваються як частина культури*. Перерозподіл інформаційних потоків 1–4, втілюваний у практику освіти як анскулінг, має розглядатися як педагогічний експеримент, мета якого – уникнути обов'язковості і нав'язливості навчіння; запобігти заміні пізнання формальним начотництвом і перетворенню діалогу, необхідного для розуміння, в інструмент придушення свободи і примусової соціалізації учня.

Відомий російський філософ, професор Євгеній Режабек (м. Ростов) бачить культуру як «апаратурне оснащення колективної свідомості», що забезпечує ефективність індивідуальної свідомості, яка керує діяльністю людини [12]. На його думку, «нижній» апаратурний ярус культури утворює система артефактів (знарядь, інструментів, матеріальних конструкцій), у яких реалізується предметна діяльність людини, що прагне зробити навколишній світ придатним для життя. Ця діяльність набуває різних когнітивних форм, що утворюють «середній» ярус культури (у вигляді планів, когніцій, понять). Узагальнюючись, на «верхньому» ярусі вони утворюють «надіндивідуальні регулятиви» людської діяльності – «світоглядні змісти», які визначають поведінку суспільної людини. Ці три взаємодоповняльні один одного яруси культури еволюціонують спільно на принципах самоорганізації (синергії). Можна думати, що такий висхідний шлях від системи артефактів на рівень когнітивних систем і далі до світоглядних узагальнень, шлях «перетворення світу на культурних підставах» [12] і є дорожньою картою анскулінгу.

Висновки. Сучасне суспільство використовує чотири основні ресурси: працю, капітал, індивідуальну, групову й регіональну свободу

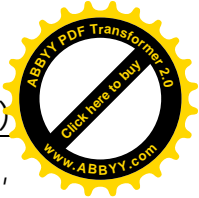
² Як наслідок прояву глибинних і стійких зв'язків усередині сучасної освітньої діяльності, В. А. Смирнов виявив і сформулював три основні закони новітньої педагогіки постіндустріального етапу розвитку людського суспільства, означені як закони інформаційної педагогіки. Перший з них – **закон наступності**: *під час навчання знання формуються [школою] поступово і послідовно*. Другий закон – **закон соціалізації**: *набування знань супроводжується соціалізацією особи, що навчається*. Третій закон – **закон наслідування культури** або **закон культурації**: *знання набуваються як частина культури*

(децентралізацію), а також інформацію (постійно обновлювані теоретичні знання й різні відомості, включаючи практичні навички людей). Праця і капітал є факторами виробництва, свобода й інформація – необхідними умовами їх ефективного використання. Процеси широкої педагогіки (за А. Луначарським) є процесами інформаційними, оволодіння ними, у тому числі через анскулінг, є нагальним завданням для педагогіки постіндустріального етапу розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуславский М. В. История российского образования XX века: десятилетие за десятилетием [Электронный ресурс] / М. В. Богуславский // Вестник образования. – 2003. – № 15, 17–24 (2003 г.); 2004. – № 1, 2. – Режим доступа : <http://www.vestnik.edu.ru/hist1.html>.
2. Брайчевский С. М. Современные информационные потоки: актуальная проблематика. / С. М. Брайчевский, Д. В. Ландэ // Научно-техническая информация. – 2005. – № 11. – Сер. 1. – С. 21–33.
3. Гершунский Б. С. Образование как религия третьего тысячелетия: гармония знания и веры / Б. С. Гершунский. – М. : Пед. об-во России, 2001. – С. 46.
4. Кремень В. Г. Освіта в ХХІ столітті має стати пріоритетом у будь-якому суспільстві / В. Г. Кремень // Математика в школі. – 2002. – № 6. – С. 2–3.
5. Крупская Н. К. Обоснование производственно-трудовой школы в русской педагогике: Проблема коммунистического воспитания / Н. К. Крупская // Советская производственно-трудовая школа : Педагогическая хрестоматия / [Сост. В. Вейкшан, С. Ривес] ; под ред. А. Г. Калашникова. – М. : Работник просвещения, 1925. – Т. 1. – С. 30–32.
6. Ликарчук И. Украинское образование находится в состоянии коллапса / И. Ликарчук // Газета «Зеркало недели. Украина». – 2011. – № 8, 5.
7. Луначарский А. В. Обоснование производственно-трудовой школы в русской педагогике: Единая трудовая социалистическая школа / А. В. Луначарский // Советская производственно-трудовая школа : Педагогическая хрестоматия / [Сост. В. Вейкшан, С. Ривес] ; под ред. А. Г. Калашникова. – М. : Работник просвещения, 1925. – Т. 1. – С. 15–23.
8. Основные черты современного состояния народного просвещения в РСФСР // Красная новь. – 1923. – № 7 (17), декабрь.
9. Плюснин-Кронин Б. А. Исторические и идеологические предпосылки новой системы народного образования / Б. А. Плюснин-Кронин // Новый этап: Новая система народного образования в РСФСР и новые программы Государственного Ученого Совета. – М. : Работник просвещения, 1925. – С. 12–21.
10. Плюснин-Кронин Б. А. Схемы программ и система / Б. А. Плюснин-Кронин // Новый этап: Новая система народного образования в РСФСР и новые программы Государственного Ученого Совета. – М. : Работник просвещения, 1925. – С. 22–30.
11. Плюснин-Кронин Б. А. Вступление. Пути и цели революционной педагогики / Б. А. Плюснин-Кронин // Новый этап: Новая система народного образования в РСФСР и новые программы Государственного Ученого Совета. – М. : Работник просвещения, 1925. – С. 3–11.
12. Режабек Е. Я. В поисках рациональности (статьи разных лет) : науч. изд.] / Е. Я. Режабек. – М. : Акад. Проект, 2007. – 383 с.

13. Смирнов В. А. Информационная педагогика : [монография] / Т. П. Варламова, И. С. Ерёмина, Л. П. Ефимова и др. ; под общ. ред. С. С. Чернова // Теория, методика и организация педагогической работы. – Новосибирск : Изд-во «СИБПРИНТ», 2010. – Кн. 2. – 250 с.

14. Смирнов В. А. К вопросу о законах педагогики / В. А. Смирнов // Проблемы и перспективы развития педагогики : материалы междунар. заочной науч.-практ. конф., 25 мая 2011 г. – Новосибирск : ЭНСКЕ, 2011. – С. 31–38. – Электронный доступ:

<http://sibac.info/2011.05.25pedagogy.pdf>.

15. Смирнов В. А. Основні закони інформаційної педагогіки / В. А. Смирнов // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журн. – 2011. – № 2 (12). – С. 80–91.

16. Трудовые школы // Российский образовательный портал. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

http://museum.edu.ru/catalog.asp?cat_ob_no=12957&ob_no=12959.

РЕЗЮМЕ

В. А. Смирнов. Анскулинг в контексте новейшей информационной педагогики.

В статье проблема анскулинга рассмотрена, исходя из понимания информации как фундаментальной основы педагогики. В контексте информационной педагогики показано, что анскулинг является одним из возможных вариантов управления информационными потоками в образовательном пространстве.

Ключевые слова: информационная педагогика, информационные потоки, культурация, социализация, научение, образовательное пространство, советская школа, анскулинг.

SUMMARY

V. Smirnov. Unshooling in the context of newest information pedagogy.

The problem of unschooling is examined on the basis of understanding of information as the fundamental basis of pedagogy. In the context of information pedagogy it is shown that unschooling is one of the possible versions of control of information traffics in the educational space.

Key words: information pedagogy, information traffics, culturation, socialization, the teaching, educational space, soviet school, unschooling.

УДК 371.311.4+373.54:94

В. В. Снагощенко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ У НАВЧАННІ ІСТОРІЇ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розкрито сутність гри у цілому в універсальному сенсі; проаналізовано поняття дидактична гра. В історичній ретроспективі розглянуто систему використання дидактичних ігор у навчанні історії, починаючи від їх виникнення до сьогодення. Виявлено специфіку дидактичної гри на уроці історії; визначено дидактичні і методичні основи розробки і використання ігор, а також ступінь вивченості проблеми в методичній науці.

Ключові слова: гра, дидактична гра, дидактична гра в навчанні історії, педагогічна діяльність, освітні процеси.